

Waardige zorg

De vereniging Het Zonnehuis heeft het initiatief genomen om jaarlijks in mei de dag van de waardige zorg te organiseren. De dag is bedoeld om met 'warme' relaties de randvoorwaarden voor waardige zorg te verkennen. Een ontmoeting tussen professionals om gezamenlijk invulling te geven aan de 'urgenda' voor de zware verpleeghuiszorg.

Het was een interessante dag met inleidingen die bij mij een aantal gedachten oproep die ik hier graag met anderen wil delen.

Tineke van den Klinkenberg

We worden in ons land steeds ouder en dat betekent dat we vaker geconfronteerd zullen worden met ouderen in onze omgeving die van onze zorg en liefdevolle aandacht afhankelijk zijn. Naast verzorgers en verplegenden zullen ook naasten een rol van betekenis moeten vervullen voor ouders en partners die niet langer in staat zijn zelf de regie over hun leven te voeren. Het gaat om mensen die voor hun verzorging afhankelijk zijn geworden van betekenisvolle derden. Als derden zullen we in onze rol moeten groeien om niet achter de feiten aan te hollen.

Naasten vormen de draad met iemands verleden, en kunnen de link vormen met het nu en de toekomst. Zij weten wat iemand prettig vond en vindt, hebben vaak aan een half woord genoeg. Als het zover komt dat zij de zorg aan het verpleeghuis moeten overdragen gaat dat veelal gepaard met gemengde gevoelens en heftige emoties. Gevoelens van opluchting, maar ook van onmacht, van tekort schieten en iemand in de steek te laten. Daarom is het zo belangrijk dat verpleeghuizen, naast zorg voor de bewoner aandacht besteden aan hun naasten, oog voor hen hebben, naar hen luisteren, communiceren, hen bij de zorg betrekken, de wil hebben die naasten werkelijk te ontmoeten en hen een plek geven in het huis, zodat ook

zij er veiligheid en thuisigheid kunnen beleven. We spreken tegenwoordig van mantelzorg, een term die naar mijn mening zorg voor een geliefde, een partner een moeder, een vriendin of buurvrouw institutionaliseert en te weinig recht doet aan zorg en aandacht die je voor degene die je nastaat vanzelfsprekend over hebt.

Taboes in het omgaan met van zorg afhankelijke mensen in hun laatste levensfase, zullen benoemd moeten worden en we moeten leren, soms ook nieuwe woorden vinden, om er over te (kunnen) praten. In een samenleving die het Zwitserleven gevoel hoog in het vaandel heeft en waar 'het plezier hebben' de norm is, betekent confrontatie met ouderdom en zijn gebreken tegen de stroom inroeien. Een waardig einde is in onze tijd en samenleving meer en meer verbonden met (het recht op) euthanasie. De uitspraak: 'geef mij maar een pilletje als ik niet langer voor mij zelf kan zorgen en elementaire functies verlies, als ik niet langer mijn oude zelf ben en mijn geheugen mij in de steek laat, dement wordt', ligt op veler lippen bestorven. Een hoog percentage mensen dat opgenomen wordt in een verpleeghuis tekent een euthanasieverklaring. Toch maakt maar een klein percentage uiteindelijk van zo'n verklaring gebruik en 'lijdt' het leven uit. Is en kan er dan geen sprake meer zijn van een waardige laatste levensfase? Als we die vraag met ja zouden moeten beantwoorden, zijn we wat mij betreft ver heen in onze manier van omgaan met verlies, verval, pijn en verdriet, die een laatste levensfase kenmerken en sluiten we ons af van de dierbare momenten die zich ook daarin nog kunnen voordoen. Van zorg afhankelijke mensen kunnen nog steeds blij worden als ze verzekerd zijn van goede liefdevolle verzorging, van bezoek dat aandacht voor ze heeft, van naasten die nabij zijn, van een zonnestraal die door de lamellen piept, van een aanraking, een liefkozing, van het gevoel niet in de steek te worden gelaten. Goeie verzorging vergt oplettendheid, vergt snelle actie als iemand zelf niet meer naar de wc kan, vergt verschoning van poepluiers (incontinentiemateriaal gebruiken we daar als versluiserende term voor). Het vergt er zijn als iemand het leven moet loslaten, moet onthechten. Het vergt aanvoelen hoe de ander daarin staat. Is er sprake van verzoening of angst en hoe kunnen we iemand daarbij helpen?. Als praten daarbij niet meer mogelijk is vraagt het in elk geval om nabijheid. Dat is allemaal niet makkelijk. Maar er niet voor weglopen, er juist in gaan staan, kan de laatste levensfase voor alle betrokken betekenis

en zin geven, zodat we er bepaald niet als alleen maar een nare periode op terug hoeven te kijken.

Verpleeghuizen kunnen meer dan nu veelal gebeurt, naasten laten weten dat zij altijd welkom zijn, dat zij, als zij dat willen in de zorg kunnen delen en in moeilijke momenten 24 uur van de dag aanwezig kunnen zijn. Verzorgenden en verplegenden moeten hun angst laten varen, dat anderen over hun schouder meekijken. Betrokkenheid van naasten kan ook hen juist van taken ontlasten en hun werk 'mooier' maken.

Tineke van den Klinkenberg is zelfstandig adviseur en bestuurder